

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Bøn og Begreb om en Dansk Høiskole i Soer

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, University of Aarhus, s. 10. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1840_680-txt-shoot-idm540.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Vist nok er, efter min fulde og jeg tør sige velgrundede Overbeviisning, hele den *Byzantinske* Dreng- Videnskabelighed og hele det *Chinesiske* Examens-Væsen noget deels saa Tomt og deels saa Unaturligt og Forskruet, at det vil være Menneske-Aandens Triumf og hver Alders Gavn og Glæde, naar det Altsammen synker i Forglemmelse hos os; men da det altid er en stor Feil, der straffer sig selv, at ville ved *Magtsprog* forandre det Mindste i Aandens Verden, saa har det vel lange Udsigter med *Grund-Forbedringen* af vort *Skole-Væsen*; thi saalænge næsten alle de, der giælde for Videnskabs-Mænd, paastaae, de skyldte Dreng-Skolen Alt hvad de har, og saalænge baade Lærde og Ulærde sædvanlig troe at *Examiner* kan skabe alleslags duelige Embedsmænd og lærde Folk af Intet eller dog af en ubekvem Materie, *saalænge* vilde enhver Lov derimod aldeles forfeile sin Hensigt. Den eneste virksomme Maade, hvorpaa disse herskende Indbildninger og indgroede Fordomme kan bekæmpes, er da at give Frihed og aabne Leilighed til en naturlig Udvikling og sand Dannelse, som kan uimodsigelig bevise, man tog mærkelig feil, da man paastod, at jo *tidligere* man begyndte at lade Lærd, des grundigere Videnskabs-Mand blev man, og jo flere døde og levende Sprog man fuskede paa, des større Mester blev man i det tilsidesatte Modersmaal, og jo stadigere man hængde over Bøgerne fra Barnsbeen, des klogere blev man paa det Menneske-Liv, man slet ikke befattede sig med. Dette slaaende (praktiske) Beviis kan imidlertid ikke føres, saalænge Latin-Skolerne og den paa dem grundede Høiskole enten er de eneste aandelige Værksteder, eller dog Kilden og Mønsteret for dem Alle, saa en reen Dansk, folkelig Høiskole er ikke blot Modersmaalets Ret og Borger-Livets Krav, men ogsaa den eneste rette Forberedelse til en Grund-Forbedring af hele vort Skolevæsen. Hvad der imidlertid, uden at afskaffe Dreng-Videnskabeligheden og Hukommelses-Prøverne, lader sig gjøre til at formindske og formilde deres bedrøvelige Følger, burde vist nok ikke undlades, og dertil hører først og fremmest *Fritagelse* for den *Latin 12 ske* Stil, da det derved dog bliver mueligt for de Lærere, der veed at skatte *Livet* og *Modersmaalet*, at gjøre Dreng-Studeringen langt mindre unaturlig og aandsfortærende. Selv den overflødige Latin-Læsning, som kunde gjemmes til Sidst, lod sig da til Nød bære; men dog vilde ogsaa her en *Fritagelse* for hvem der ønskede den, være en stor Velgierning af Regieringen baade mod Børnene, Folket og sig selv, thi det Meste af den saakaldte *classiske* Skrift paa *Latin* er i Dreng-Aarene kiedsommeligt og ufordøieligt, og hvad der er anderledes, er enten saa konge og folke-fiendsk, eller saa hjerteløst, usædeligt og tit ugudeligt, at det maa kaldes Edder og Forgift for alle barnlige Sjæle, hvad der især maa have de sørgeligste Følger, saalænge hardtad alle *Kongelige Embedsmænd* udgaae af den Latinske Plante-Skole. Vilde man derfor give den lærde Skole i *Sorø* en forbedret Skikkelse, da burde man der ikke blot lade den *Latinske* Stil bortfalde, men ogsaa indskrænke Latin-Læsningen til nogle faa taalelige Bøger, og derimod lægge Vind paa *Islandsk*, *Græsk*, og især paa *Modersmaalet*, som baade er det, Dreng lettest kan faae Smag paa og samle Tanker i, og som jo selv for de Lærdeste iblandt os, end sige da for de praktiske Embedsmænd, maa være Udviklingens og Dannelsens faste og levende Grundvold, naar *Danske* Folk og den *Danske* Regiering skal have Nytte og Glæde deraf. At Folket kun skulde være til for Regieringens Skyld, er vist nok en 13 *Tyrkisk* Grundsætning, som Ingen kraftigere har fralagt sig end Danmarks seneste Enevolds-Konger; men at baade *Regiering* og *Folk* kun skulde være til for de gamle *Classikers* og de *Latinske Skolemestres* Skyld, det vilde være Daarekiste-Snak, og dog kunde det blot under denne fortvivlede Forudsætning være hensigtsmæssigt fra Barnsbeen at danne de tilkommende Folke-Lærere og Kongelige Embedsmænd til det *Modsatte* af hvad baade Kongen og Folket maae ønske hos dem, og tabe uberegnelig ved at savne: det *Modsatte* af fortroligt Bekiendtskab med Folke og Borger-Livet, med Modersmaalet og *Dets* *Classiske* Værker, saa al muelig *Frihed* til at bane bedre Veie er det ligesaavel klogt som billigt at give.